

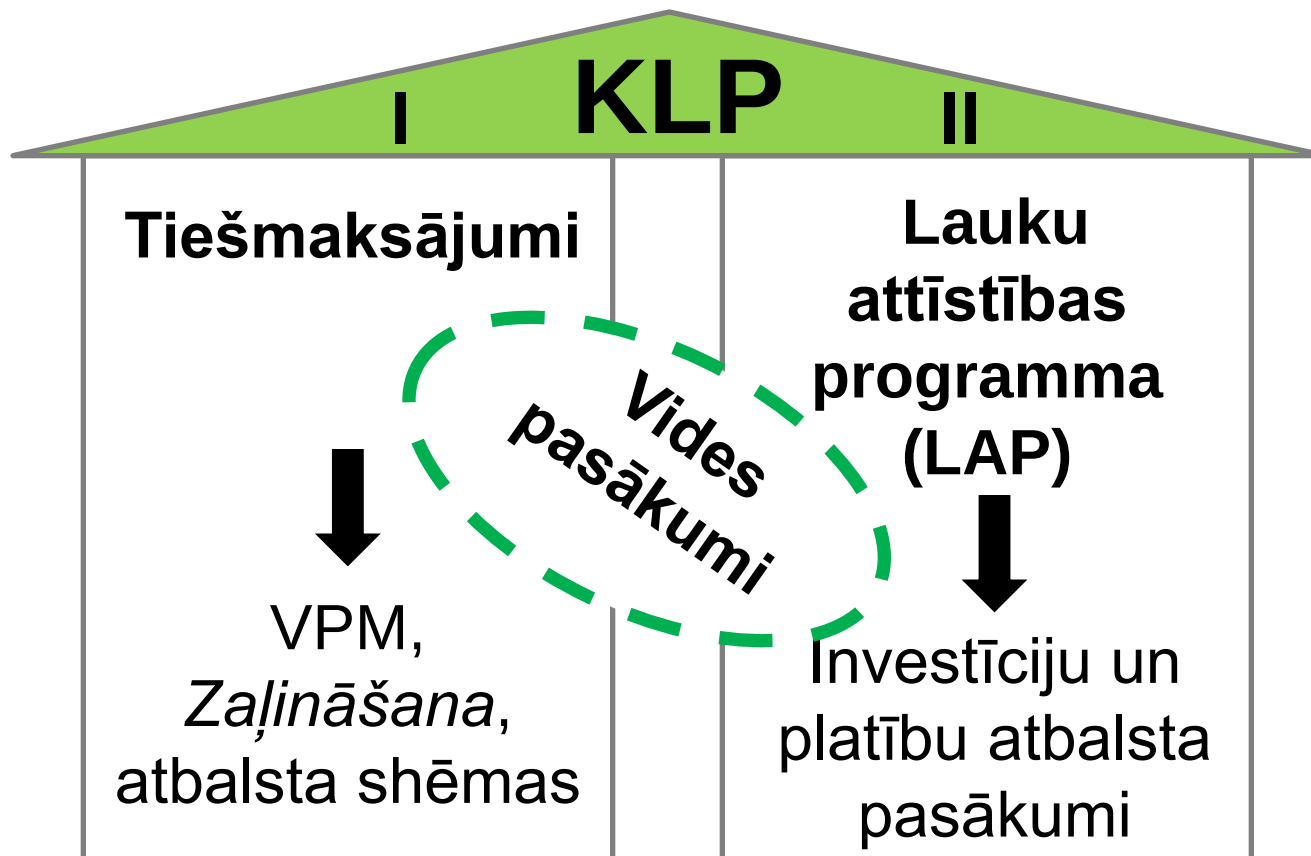
Agroresursu un
ekonomikas
institūts

VIDES PASĀKUMI LAUKU ATTĪSTĪBAS POLITIKĀ

Pēteris Lakovskis

*LLU Lauksaimniecības fakultātes, Latvijas Agronomu biedrības,
Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas
organizētā zinātniski praktiskā konference
„Līdzsvarota lauksaimniecība”
23.02.2017.*

Kopējās lauksaimniecības (lauku attīstības) politika

LAP 2014 - 2020 vides un klimata prioritātes

P4: Atjaunot, saglabāt un uzlabot ekosistēmas, kas saistītas ar lauksaimniecību un mežsaimniecību:

4A - Atjaunot, saglabāt un veicināt bioloģisko daudzveidību (tostarp Natura 2000 teritorijās un apgabalos, kuros ir dabiskie vai citi specifiski ierobežojumi), un apgabalos ar augstas dabas vērtības lauksaimniecību, kā arī Eiropas ainavu stāvokli;

4B - Uzlabot ūdens resursu apsaimniekošanu, tostarp mēslošanas līdzekļu un pesticīdu lietošanu;

4C - Novērst augsnes eroziju un uzlabot augsnes apsaimniekošanu.

P5: Veicināt resursu efektīvu izmantošanu un atbalstīt pret klimata pārmaiņām noturīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības nozarē:

5A - Palielināt ūdens izmantošanas efektivitāti lauksaimniecībā – nav izvēlēta!

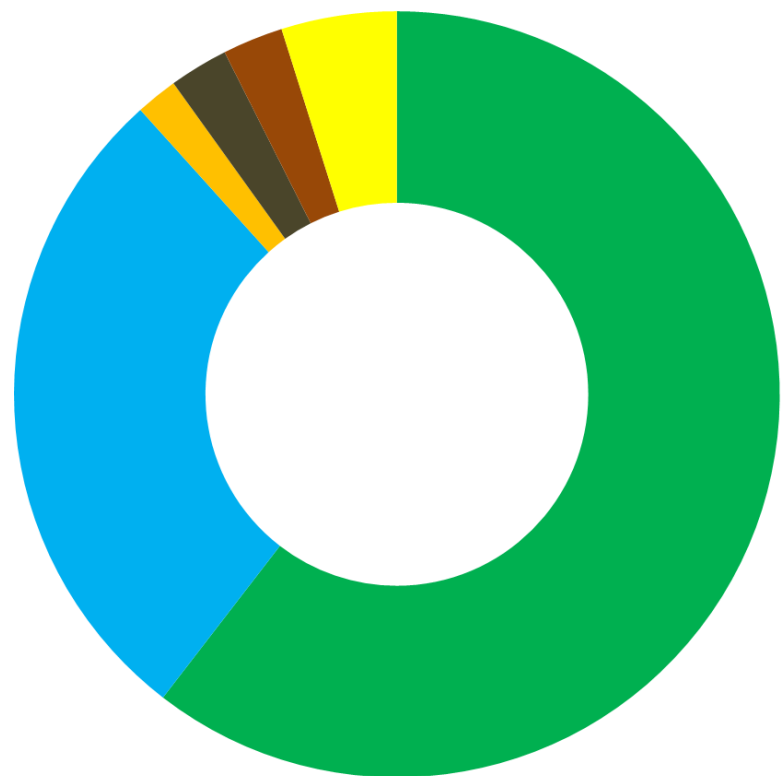
5B - Palielināt enerģijas izmantošanas efektivitāti lauksaimniecībā un pārtikas pārstrādē;

5C - Sekmēt atjaunojamo energoresursu, blakusproduktu, atkritumu, atlieku un citu nepārtikas izejvielu piegādi un izmantošanu bioekonomikas vajadzībām;

5D - Samazināt siltumnīcefekta gāzu un amonjaka emisijas lauksaimniecībā;

5E - Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.

LAP 2014 - 2020 vides un klimata mērķa virzienu publiskais finansējums

■ Biodaudzveidības aizsardz.

■ Ūdens & Augsnes kvalitātes aizsardz.

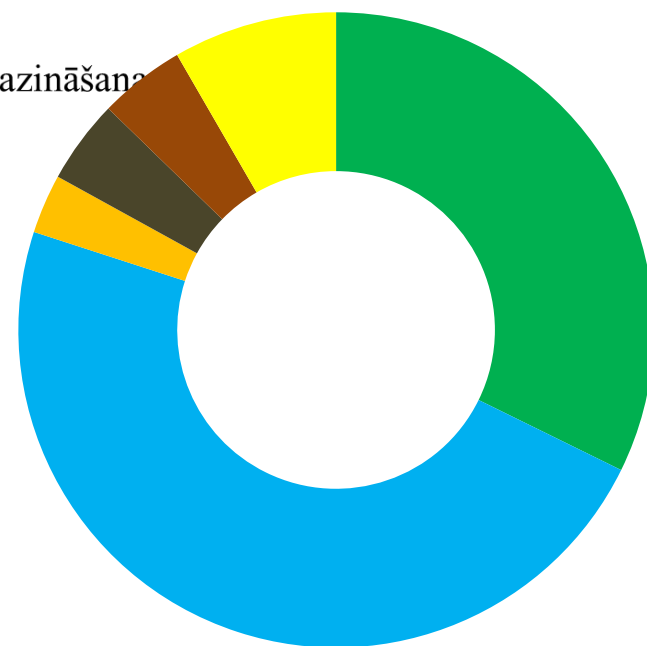
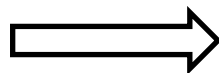
■ Energoefektivitāte LS un pārstrādē

■ Biogāzes ražošana

■ N2O un NH3 mazināšana

■ CO2 piesaiste

Bez pasākuma M13 - Maksājumi saimniecībām ar dabas ierobežojumiem

LAP 2007- 2013 vides pasākumi LIZ

2.1.2. Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas

2.1.3. NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EKK

X

2.1.4. Agrovides maksājumi

2.1.4./1.
Bioloģiskās
lauksaimniecības
attīstība

2.1.4./2.
Integrētās
dārzkopības
ieviešana un
veicināšana

2.1.4./3.
Bioloģiskās
daudzveidības
uzturēšana zālājos

2.1.4./4.
Rugāju lauks
ziemas periodā

Publiskais finansējums – 388 milj. EUR

LAP 2014- 2020 vides pasākumi LIZ

M13. Maksājumi saimniecībām ar dabas ierobežojumiem

M11. Bioloģiskā lauksaimniecība

M10.1. Maksājumi agrovides un klimata saistībām

M10.1.1.
Bioloģiskās
daudzveidības
uzturēšana zālājos

M10.1.2.
Vidi saudzējošu
metožu
pielietošana
dārzkopībā

M10.1.3.
Rugāju lauks
ziemas periodā

M10.1.4.
Saudzējošas vides
izveide, audzējot
augus nektāra
ieguvei

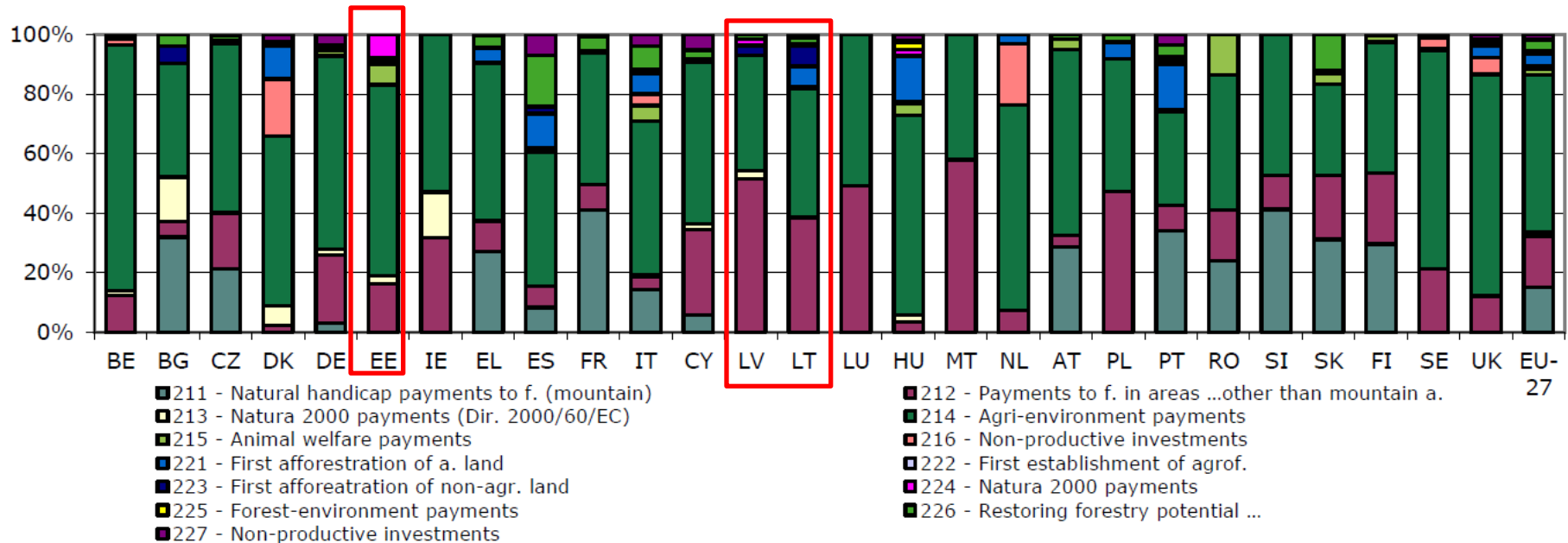
V

Publiskais finansējums – 531 milj. EUR

Vides pasākumu īpatsvars LAP ES dalībvalstīs

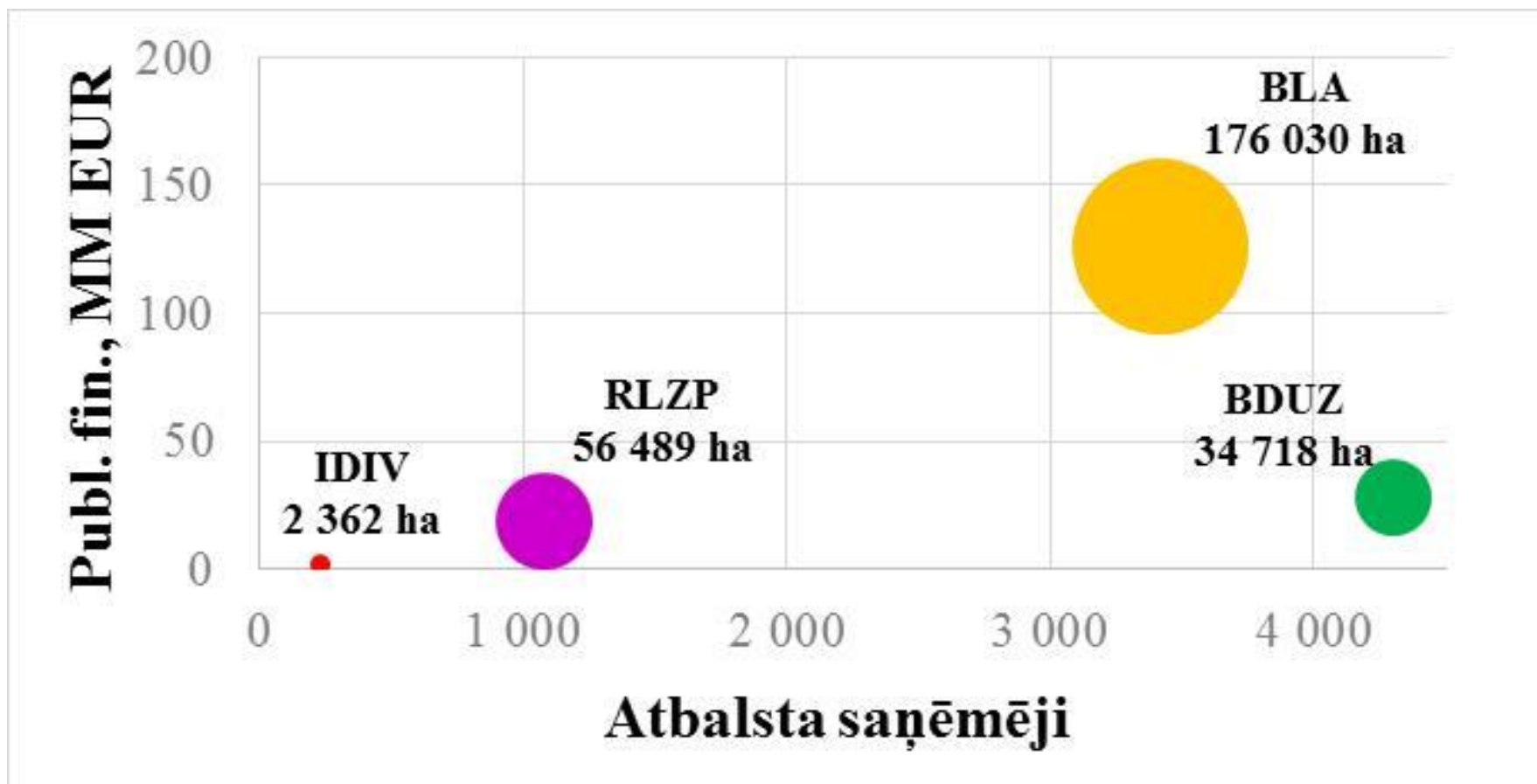
Graph 134 - Relative importance of Axis 2 measures per Member State within the total EAFRD contribution allocated to this axis, programming period 2007-2013

Avots: Rural Development in the European Union, Statistical and Economic Information, Report 2013.

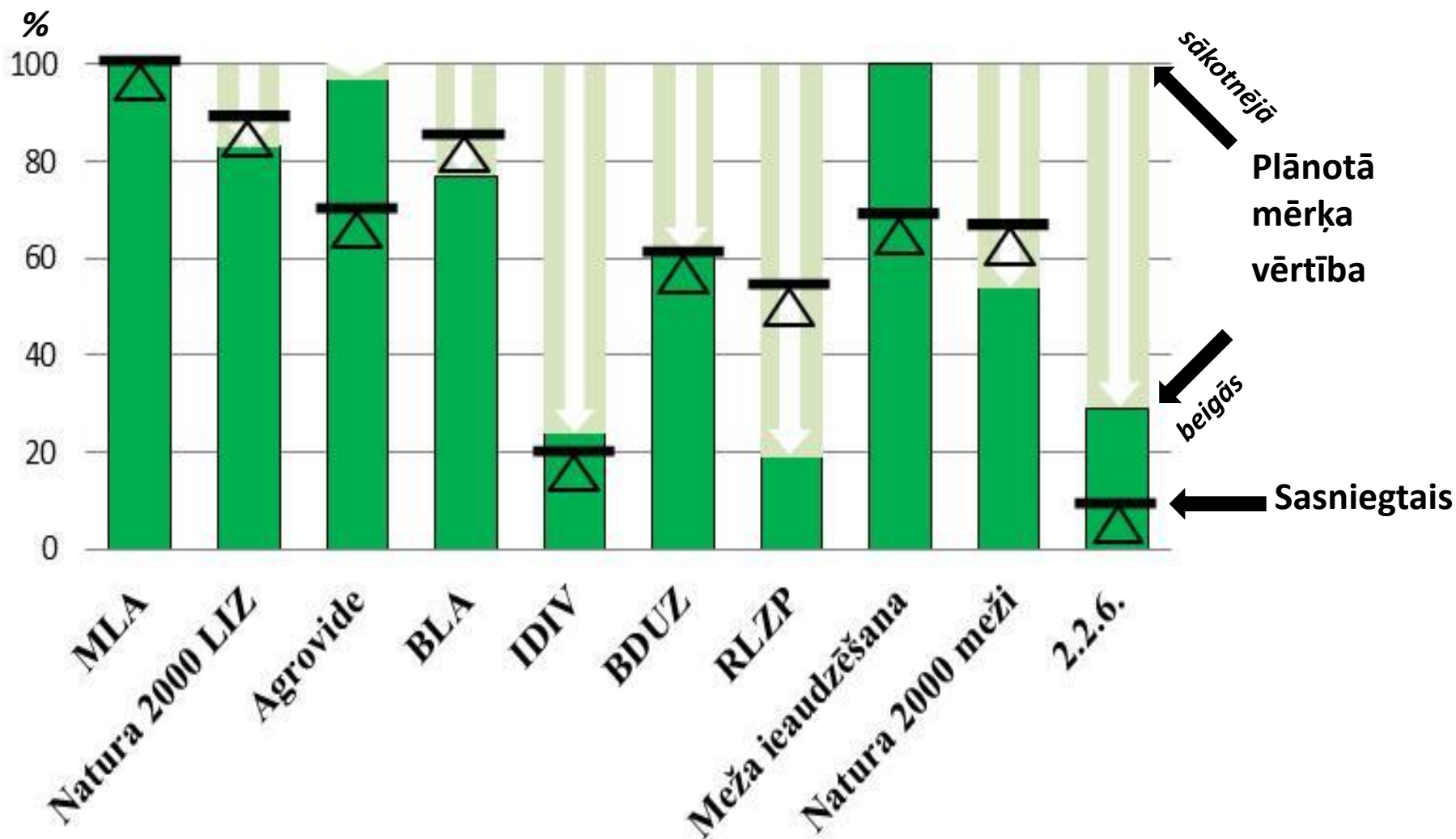
Agrovides apakšpasākumi

Agrovides apakšpasākumu salīdzinājums pēc atbalsta kopsummas 2007.-2013. gada periodā,
atbalsta saņēmēju unikālā skaita un atbalsta platības vidēji gadā

Vides pasākumos plānotais un sasniegtais

Vides pasākumu mērķa vērtības un sasniegtie rezultāti rādītājam –
Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības

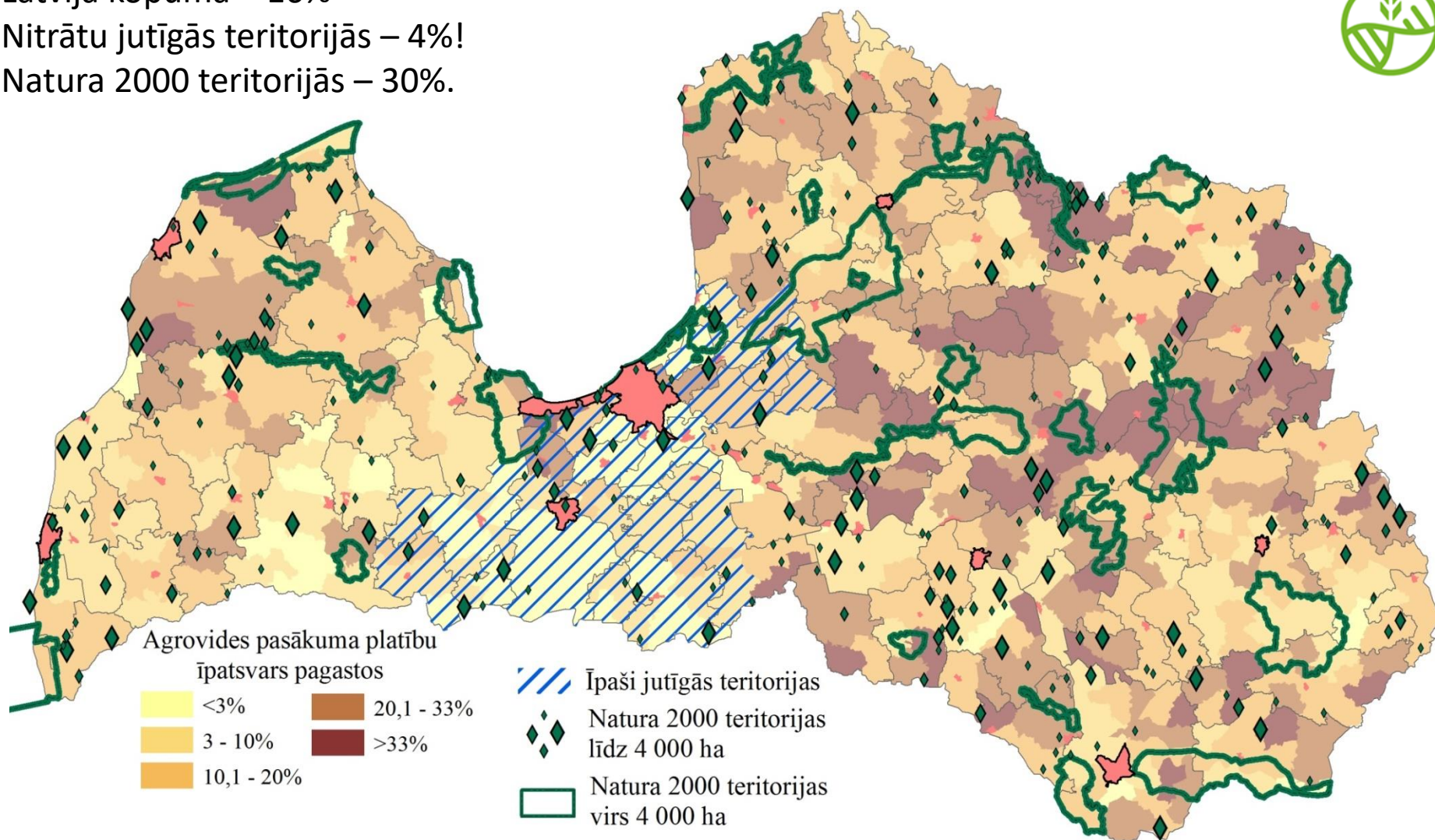
Vides pasākumu telpiskais sadalījums

Agrovides pasākumā izveidojies nevienmērīgs atbalstīto platību teritoriālais sadalījums:

Latvijā kopumā – 16%

Nitrātu jutīgās teritorijās – 4%!

Natura 2000 teritorijās – 30%.

Vides pasākumu ieguldījums

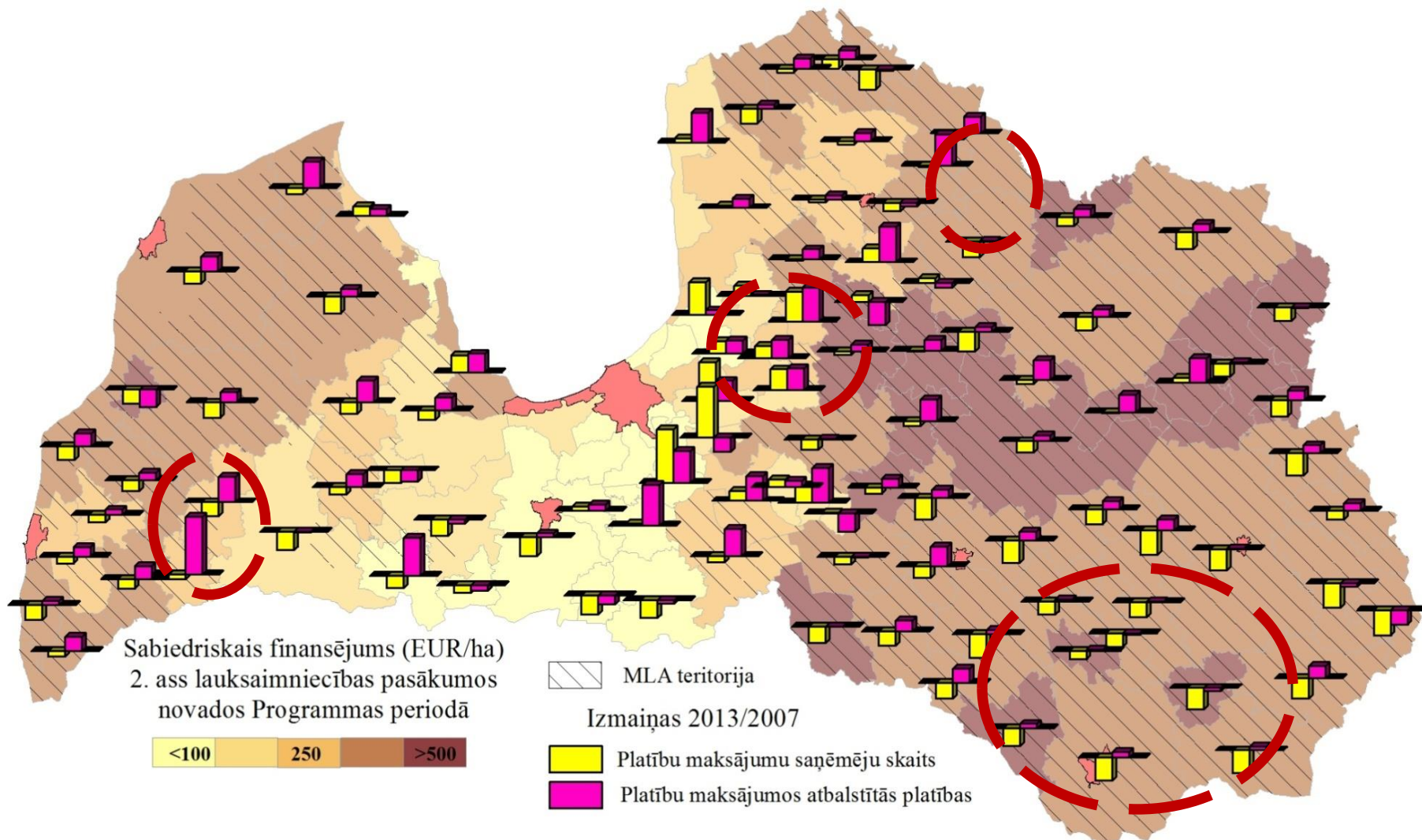

- Lauku putnu indekss (LPI) Programmas periodā ir **saglabājies stabils** ar nelielu pieauguma tendenci. LPI atšķirības starp vides maksājumiem pieteiktajām un kontroles teritorijām nav konstatētas. Tomēr ir indikācijas, ka lauku putnu populācijas vides maksājumos **atbalstītajās platībās ir labvēlīgākā stāvoklī**.
- Pasākumu ietekme uz zālāju botāniskās daudzveidības saglabāšanos atklāj gan **pozitīvas**, gan **negatīvas** ietekmes. Kopumā pozitīvi vērtējama zālāju apsaimniekošana ~50 % no kopējās BVZ platības Latvijā. Taču ~29 % atbalstīto zālāju platību botāniskā daudzveidība ir nozīmīgi samazinājusies, kas liecina, ka pasākumu ietekme uz zālāju botānisko daudzveidību ir neviennozīmīga.
- Atbalstītās **LIZ platības pieaugušas** par 6% (2/3 no tām MLA teritorijās). Programmas periodā **mainījusies LIZ struktūra**, samazinoties zālāju un ekstensīvi apsaimniekoto platību īpatsvaram, pieaugot intensīvāk apstrādātām aramzemju platībām.
- Vides pasākumos nav sasniegts plānotais attiecībā uz atbalsta saņēmēju skaitu. LAP 2007-2013 tika **plānots atbalstīt daudz lielāku saimniecību skaitu**, taču Programmas periodā atbalsta saņēmēju skaits **samazinājies** par 23%.

LAP 2007-2013 ietekme uz vidi un lauku ainavu

Neizmantoto LIZ platības ir nedaudz samazinājušās

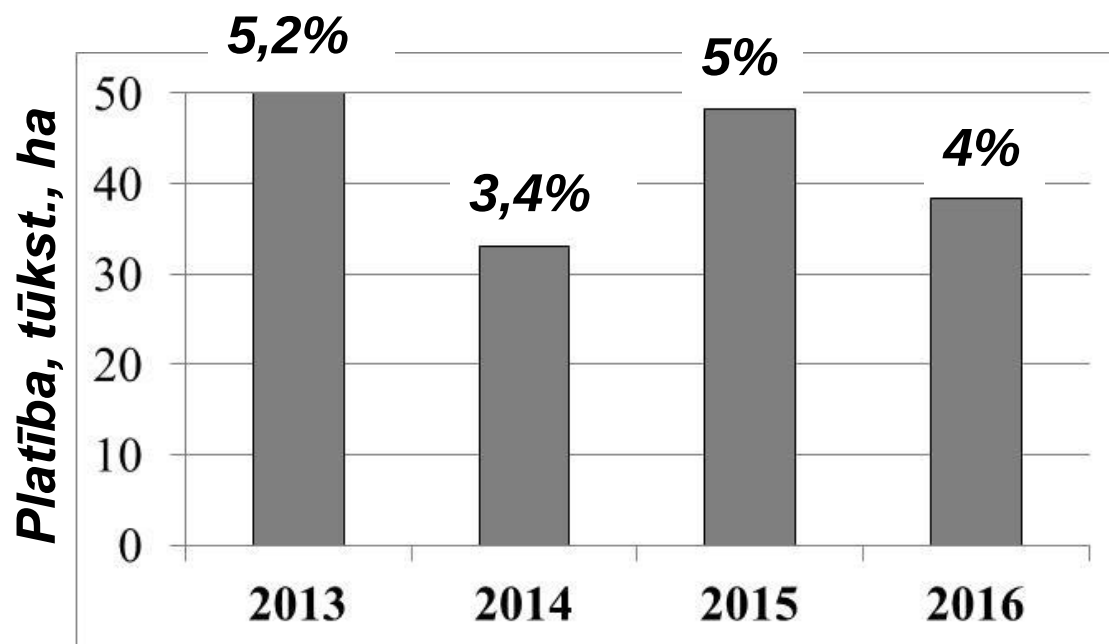
Kultūraugu maiņas telpiskā analīze «Zaļināšanas» ietekmes novērtēšana

Platību maksājumos atbalstīto aramzemju pārklāšana
4 gadu periodam (2013-2016)

Analizētā platība ~ 973 tūkst, ha

Papuves platību īpatsvars

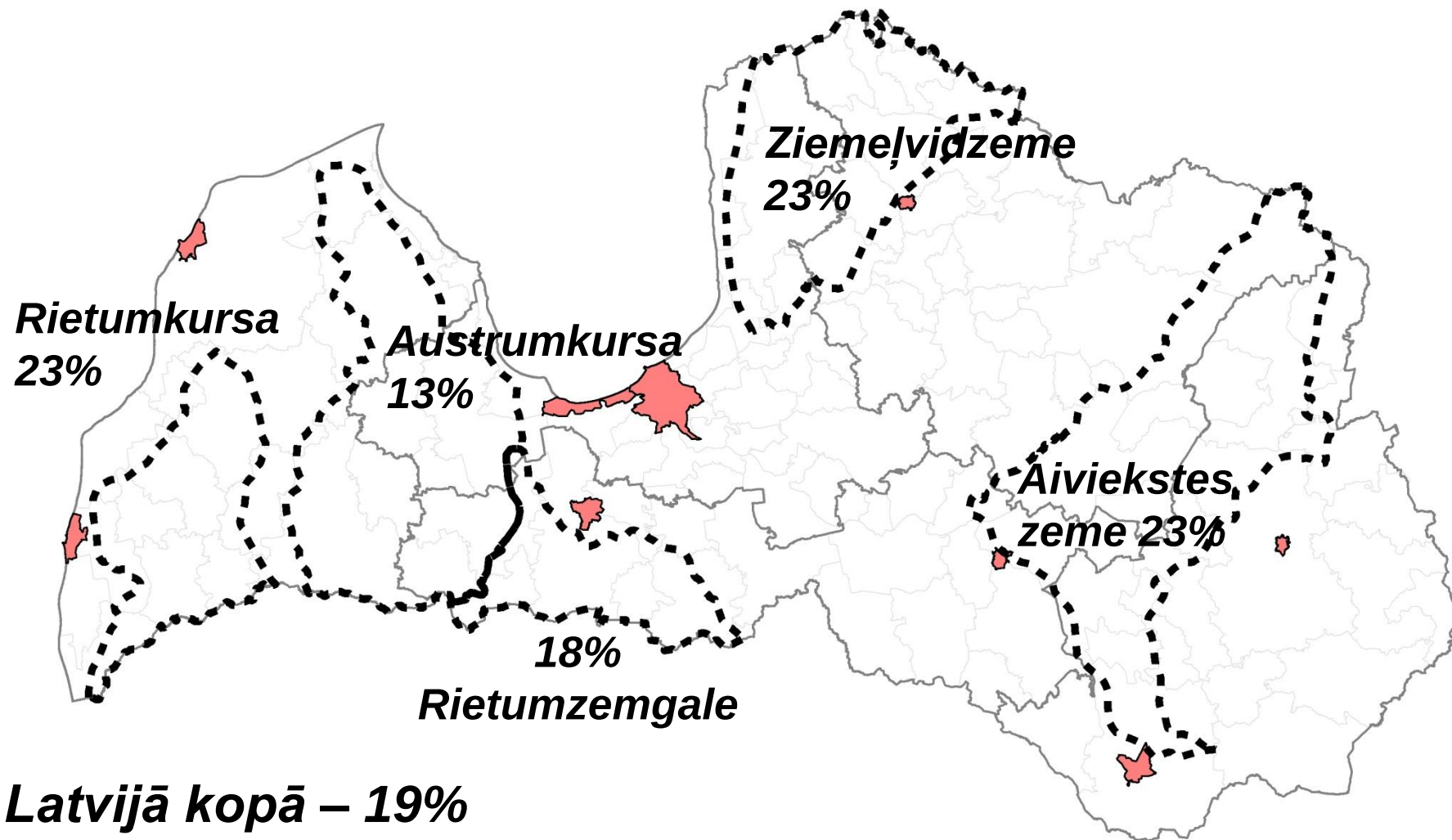
Dārzeņu grupā kartupeļiem 36% platību vismaz 3 gadus
nemainīga kultūra, t.sk., 13% platību visus 4 gadus

Kultūraugu maiņas telpiskā analīze

Graudaugu kultūru platību īpatsvars,

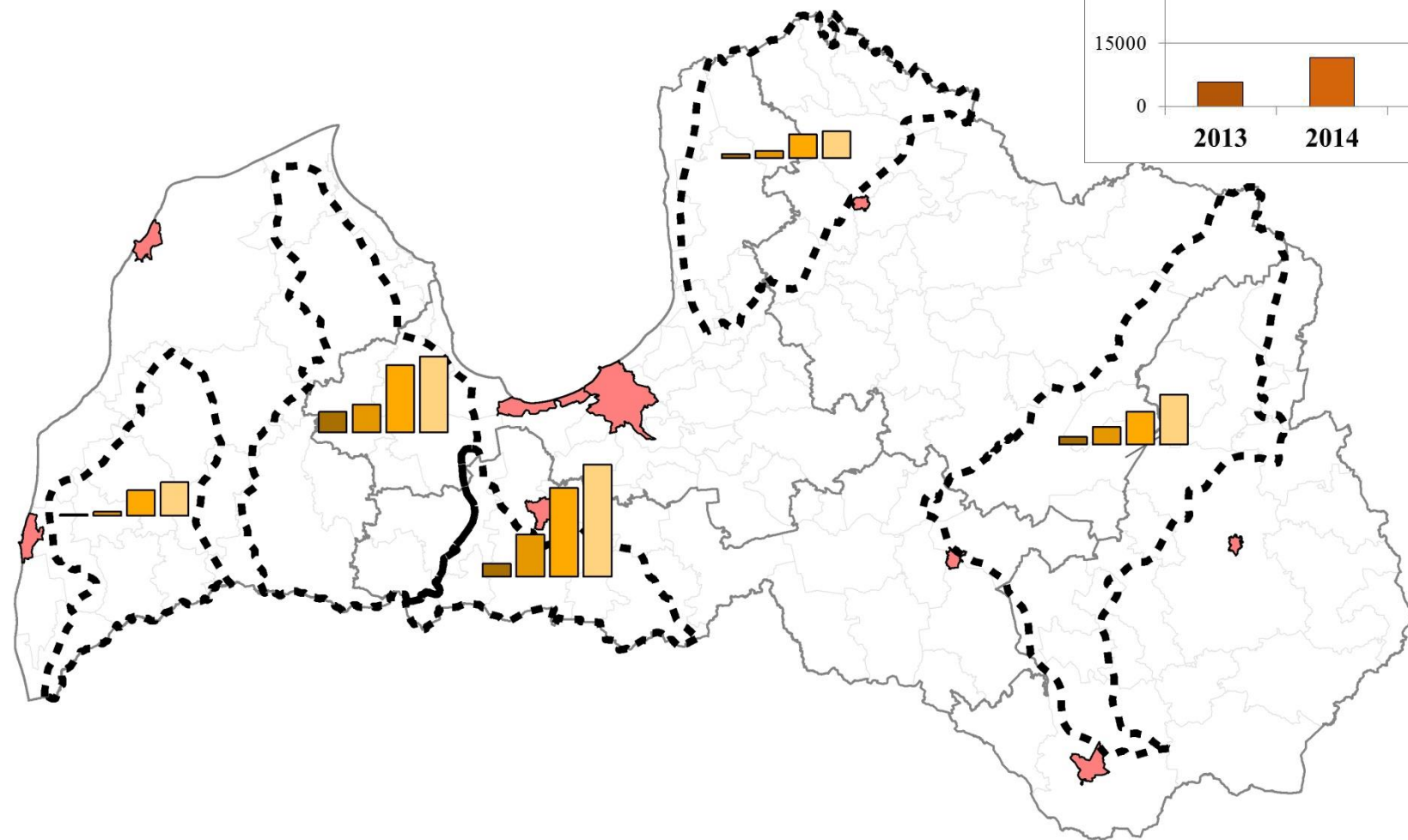
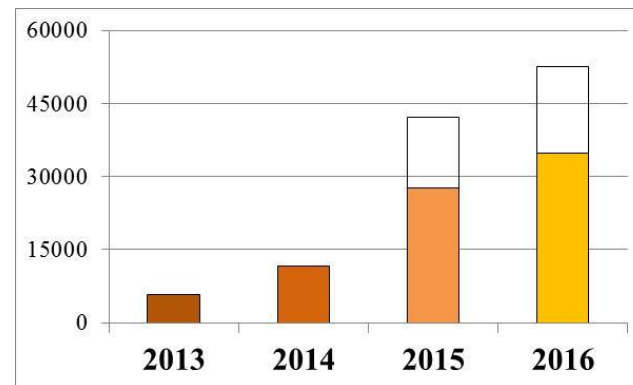
kurā 4 gadu periodā bijuši tikai graudaugu sējumi lauksaimnieciski nozīmīgākajās ainavzemēs (pēc K. Ramans, 1994)

Kultūraugu maiņas telpiskā analīze/»Zaļināšanas» ietekme

Tauriņziežu (lauka pupas, zirņi, lupīna) platību izmaiņas no 2013 - 2016. gadam

Galvenās atziņas/ieteikumi

- ✓ Vides politikas plānošanas dokumentos nav precīzi aprakstītas prioritārās problēmas un mērķi saistībā ar lauksaimniecību. Lielākoties tiek definēti vispārīgi/deklaratīvi mērķi bez precīziem monitoringa rezultātiem, ģeogrāfiskās piesaistes un rīcībām.
- ✓ Jāpilnveido ZM un VARAM sadarbība vides jautājumos, t.sk., pētījumu nodrošināšanā.
- ✓ Būtisks ierobežojums ir datu zemā kvalitāte - trūkst pētījumu uz kuriem balstīties, lai pierādītu pasākumu aktualitāti un definētos nosacījumus.
- ✓ Līdz šim vides pasākumi ir nozīmīgi esošā vides stāvokļa saglabāšanā un uzturēšanā, bet maznozīmīga vides stāvokļa uzlabošanā.
- ✓ Kultūraugu maiņas telpiskā analīzes rezultāti liecina, ka joprojām daļā platību praksē netiek izmantota optimāla kultūraugu maiņas pieeja.
- ✓ Papildus vispārējai pieejai vides pasākumos (t.i., plaša mēroga pasākumiem ainavu un esošā vides stāvokļa uzturēšanā) jāievieš arī mērķorientēti pasākumi un aktivitātes, kā arī atbalsta saņemšanas nosacījumos plašāk jāizmanto specifiski kritēriji attiecībā uz platību novietojumu un saņēmējiem.